

Стадник П. О.

*студент 1-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМА ЩОДО ПРАВА АДВОКАТА НА ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ ЗА ЧИННИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

адвокатура є вкрай важливим інститутом правової держави, який діє для захисту конституційних прав і свобод громадян. саме тому конституція України у статті 59 визначила особливе місце адвокатури України.

Попри це, законодавство про адвокатуру фактично не оновлювалось близько двадцяти років, що зумовило його невідповідність європейським стандартам та сучасним реаліям. Положення минулого Закону України «Про адвокатуру» були застарілими і не здатні в повній мірі належним чином регулювати відносини у цій сфері.

З метою реформування законодавства про адвокатуру, було розроблено і прийнято Закон України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність».

Попри всі позитивні риси даного закону, присутні певні аспекти, які можна назвати «проблематичними» та недоопрацьованими. Отже, основними зауваженнями, які є наразі до нового Закону про адвокатуру, є питання забезпечення та гарантування ефективності адвокатури через права та відповідні гарантії для кожного адвоката.

По-перше, права, які зазнали певних законодавчих оновлень, проте так і не вирішили накопичених практикою проблем та неозначностей у застосуванні, є право адвоката збирати докази.

На відміну від старого законодавчого регулювання, новий Закон про адвокатуру надає адвокату право не тільки збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази, тобто збирати інформацію, але дозволяє також, у встановленому законом порядку, запитувати, отримувати і вилучати речі, документи та їх копії, тобто збирати певні матеріальні об'єкти, що можуть бути використані як докази. Беззаперечно, що дана законодавча новела носить важливий практичний характер та є правильною. очевидно також, що вказівка на те, що запитування, отримування і вилучення речей та документів може здійснюватись виключно в установ-

леному законом порядку. а саме у спеціальній формі – звернення із адвокатським запитом, у тому числі щодо отримання копій документів. саме даний спосіб збирання необхідних для професійної діяльності адвоката відомостей, набув значної неузгодженості при його застосуванні.

При цьому встановлюється, що на адвокатські запити надається тільки та інформація та копії документів, які не відносяться до інформації з обмеженим доступом.

слушно нагадати, що згідно статті 21 Закону України «Про інформацію», до інформації з обмеженим доступом відносяться: конфіденційна, таємна та службова інформація. При цьому, конфіденційною інформацією є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою. відповідно створити умови, за яких цілком законно можна відмовити адвокату у наданні конкретної відповіді на його запит, – наразі жодних складнощів не представляє, адже, якщо інформація не відноситься ані до таємної, ані до службової, то під ознаки конфіденційної інформації вона потрапляє майже завжди.

Зрештою, зазначені положення Закону про адвокатуру, в частині реалізації права на адвокатські запити, майже повністю відтворюють ті ж самі гарантії, що у Законі України «Про доступ до публічної інформації».

таким чином, можна констатувати, що право адвоката збирати необхідні відомості шляхом направлення відповідних запитів, наразі, нічим не відрізняється від тих гарантій та засад, на яких збирати таку, чи будь-яку іншу інформацію може будь-яка інша особа. відповідно, закріплення у Законі про адвокатуру окремих положень про адвокатські запити не створює для адвокатів будь-яких окремих та спеціально захищених чи гарантованих професійних прав на отримання інформації.

у той же час, до моменту прийняття нового Закону про адвокатуру, у відповідних професійних адвокатських колах, неодноразово наголошувалось, що адвокат є спеціальним суб'єктом інформаційних відносин, обсяг прав та гарантій для якого при отриманні відповідної інформації має бути більшим, ніж для інших суб'єктів. При цьому, наголошувалось, що особливість статусу адвоката як суб'єкта інформаційних відносин визначається як особливим механізмом набуття такого статусу, так і спеціальним механізмом впливу чи реагування на допущення чи зловживання правами, при-

тягненням до дисциплінарної відповідальності, включно із можливістю позбавлення права на зайняття адвокатською діяльністю. окрім того, завжди зверталась увага, що засадничим у діяльності адвокатури є принцип довіри до цього інституту як з боку безпосередніх клієнтів, так і з боку суспільства в цілому.

у зв'язку із цим, чисельними законопроектами про адвокатуру пропонувалось, що адвокат має право запитувати та отримувати відомості чи документи, або їх копії від органів державної влади, місцевого самоврядування та юридичних осіб безперешкодно та безкоштовно. окремими законопроектами обов'язковість надання відповіді на запити адвоката, разом із копіями відповідних документів, передбачалось поширити також і на запити, що адресуються фізичним особам.

в цілому, абсолютно слушним було б закріпити, що право адвоката на отримання інформації, у тому числі шляхом надіслання адвокатських запитів, має регулюватися виключно Законом про адвокатуру, та не може бути обмежено або змінено будь-якими іншими нормативно-правовими актами. Надання інформації має здійснюватись без будь-яких обмежень, та на тих же самих засадах, що і надання інформації на запити суду, прокуратури та правоохоронних органів. відмова у наданні інформації на запит адвоката можлива лише тоді, коли у наданні такої інформації може бути відмовлено суду, прокуратурі та правоохоронним органам.

За таких обставин доцільним є прийняття відповідних пропозицій, щодо внесення змін до Закону про адвокатуру в частині ефективного регулювання прав адвокатів при збиранні та поданні доказів, з'здом адвокатів україни та надіслати їх до верховної ради україни.